

Nr 1088

Av fru Fränkel och herr Norrby, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 67, angående undervisning för utlands-svenska barn samt för vissa minoriteter i Sverige.

(Lika lydande med motion nr 842 i Första kammaren)

Varje nation som mottar invandrare har skyldighet att tillse att invandrarna erhåller samma förmåner och villkor från samhällets sida som landets egna invånare. Denna skyldighet måste också gälla invandrarnas barn. Dessa får inte möta fler hinder i sin skolgång än de infödda barnen. Här gäller det inte bara att öppna skolorna för invandrabarnen. Särskilda åtgärder måste vidtas för att inte invandrabarnens främmande modersmål skall utgöra ett svårbemästrat hinder för dem i skolan. Svårigheterna finns redan för de barn som börjar i grundskolans första klass. Vi förordar därför att särskilda möjligheter till förskoleträning ges invandrabarnen. Anvisningar till kommunerna bör utarbetas av socialstyrelsen i samarbete med skolöverstyrelsen. Statsbidrag bör ges åt denna särskilda förskoleverksamhet. Vi föreslår vidare att introduktionskurser anordnas för invandrabarn som börjar skolan på ett senare stadium. Skolmateriel måste utarbetas för svenskundervisningen. Vi föreslår även att invandrabarnen får möjlighet att följa undervisning i föräldrarnas språk och kultur. Sådana kompletteringskurser bör anordnas även i lap-ska och samekultur.

Oavsett hur väl utbyggd informations- och serviceverksamhet som erbjuds invandrarna utgör invandrabarnens skolgång ett svårt problem i alla immigrantländer — dit även Sverige kan räknas numera. Man har tidigare antagit att barn snabbt anpassar sig till nya förhållanden och snabbt lär sig språket utan större svårigheter. På senare tid har man dock funnit att barn som börjar lära sig läsa på ett språk som de inte talar flytande får stora svårigheter. Det har också visat sig att äldre barn som börjar i invandrarlandets skolor på ett senare stadium under mycket lång tid har problem i skolan på grund av språket och att det ibland kan innebära ett nästan oöverkomligt handikapp under hela skoltiden. I många invandrarländer har man under en längre tid experimenterat med olika lösningar av immigrantbarnens skolproblem. De lösningar man därvid kommit fram till är i stort desamma som föreslagits av 1964 års utlands- och internatskoleutredning. Emellertid har departementschefen i proposition nr 67 på ett par väsentliga punkter frångått utredningens förslag.

Man har alltså konstaterat att det är av största vikt att barnen från de språkliga minoriteterna så snart som möjligt kommer i kontakt med värdlandets språk. Utredningen har därför föreslagit att de kommuner som har ett större inslag av icke svenskspråkiga barn skall vidta särskilda åtgärder för att föra in dessa i förskoleväsendet och att läsundervisning om en timme i veckan skall anordnas, om antalet barn är tillräckligt stort. Förskolan har särskilt stor betydelse då barnens föräldrar har dålig eller ingen utbildning och om de kommer från en kulturkrets som är särskilt olik den svenska. Förskolan kan för dessa barn vara avgörande för deras framtid i det svenska samhället — möjligheterna att nå högre utbildning, goda anställningar, bra lön. Vi vill stödja tanken på att invandrabarnen ges särskilda möjligheter till förskola. Socialstyrelsen bör i samarbete med skolöverstyrelsen utarbeta rekommendationer till kommunerna beträffande denna verksamhet. Man kan förutsätta att ett särskilt statsbidrag är nödvändigt för att ordna tillfredsställande förskoleverksamhet för invandrabarnen. Vi föreslår därför att förslag till utformning av stödet till denna verksamhet utarbetas av Kungl. Maj:t.

Utredningen föreslår vidare försöksverksamhet med särskilda introduktionskurser för invandrabarn, som skall börja i svensk skola på ett högre stadium. Vi hälsar förslaget med tillfredsställelse. Detta förslag framförs även i propositionen. Emellertid förutsätts i propositionen att sådan verksamhet skall anordnas endast på orter med ett större antal barn ur samma språkgrupp. Detta innebär att man lämnar barn, som är missgynnade redan genom att de saknar kamrater som talar samma språk, helt utan möjligheter till en mjuk introduktion till den svenska skolan. Försöksverksamhet i till exempel Canada har visat att introduktionskurser av den typ som här föreslagits fungerar väl också för blandade grupper av barn med olika modersmål. I själva verket tycks introduktionskurser uppföljda av stödundervisning, som också föreslås i propositionen, vara den enda någorlunda effektiva metoden att föra in invandrabarnen i skolan.

Vi vill också understryka att undervisningsmaterial för de olika språkgrupperna måste framställas och tillställas skolorna med största skyndsamt. Skolorna på de stora invandrarorterna har i dag allvarliga problem med svenskundervisningen för immigrantbarnen.

Anpassningen till den nya skolan är inte immigrantbarnens enda problem. Det gäller också för dem att inte förlora kontakten med föräldrarnas språk och kultur. En påtvingad assimilering kan skapa stor bitterhet hos föräldrarna och hemlöshet i båda kulturerna hos barnen. Undervisningen i det egna språket är särskilt viktig för de barn som börjar svensk skola så sent att de inte hinner lära sig tala svenska alldeles obehindrat. Utan undervisning i det egna språket riskerar de att inte kunna använda någotdera språket obehindrat. Det är därför väsentligt att man genom

frikostiga statsbidrag och andra åtgärder ger minoritetsgrupperna möjligheter att inom skolans ram ge barnen kunskap om föräldrarnas språk och kultur. Vi vill för övrigt stödja det förslag som under remissbehandlingen framlagts av länskolnämnden i Norrbottens län, att sådan kompletteringsundervisning även skall anordnas i lapska och samekultur.

Vårt ansvar för invandrabarnen är stort. Invandrabarnen får inte på grund av sitt ursprung bli missgynnade i sitt nya hemland. De måste ges samma möjligheter till en god start som andra barn. För första generationens immigrant kan den högre standard han erhåller i det nya landet vara så mycket bättre än hans tidigare standard att han är helt tillfredsställd med sin flyttning, även om han skulle vara underprivilegierad i förhållande till övriga invånare i sitt nya hemland. För invandrabarnen finns inte jämförelsen med det gamla landet. För dem är Sverige hemlandet. Det måste te sig grymt orättvist för dem, om de får sämre levnadsvillkor än sina landsmän.

Att ge de etniska minoriteterna möjligheter att upprätthålla sitt språk och sin kultur är inte bara nödvändigt för att invandrarna skall kunna anpassa sig i sitt nya hemland på ett harmoniskt sätt — det är också en tillgång för Sverige att ta del av nya kulturinflytanden och levnadsvanor.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 67 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) begära anvisningar och riktlinjer till kommunerna för förskoleverksamhet för invandrabarnen,

b) begära förslag till stöd för denna särskilda förskoleverksamhet,

c) begära försöksverksamhet med introduktionskurser till skolan för blandade grupper av invandrabarn med olika modersmål,

d) anföra vad som ovan anförts om utformningen av kompletteringsundervisningen för de språkliga minoriteternas barn i det egna språket och den egna kulturen.

Stockholm den 2 april 1968

Ingegärd Fränkel (fp)

Sören Norrby (fp)